

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה
לשכת רפאל צייד בן פנחס ציל לשל שרה צייד בת דיה עלה

עלון חג הספות

עלון מס': 1,819 | תשפ"א

ליקט וערך: הרב רפאל זבחי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זבחי שליט"א

חג האחדות! - שמחתנו באחדותנו..

בתחילת השבוע צמנו ועינינו נפשנו. בכפיפות קומה אמרנו עשרה וידויים, התענינו חמישה עינויים, ניצבנו בבושת פנים, ככלים מלאים בושה וכלימה. לא עבר שבוע, וכבר אנו בזמן שמחתנו! האין המעבר חד מידי, האין השוני קוטבי מידי? ארבעים ימי סליחות וחשבון נפש נוקב עד דיכדוכה של נפש, ארבעים ימי הצהרה שדלים אנו וריקים - "לשמחה, מה זו עושה!?" **הן ידוע הסיפור** בילד שהגיע הביתה עם התעודה. מגיש לאביו, שיחתום. קורא האב: "תפילה, בלתי מספיק". הלאה: "משנה, בלתי מספיק". הבן עוקב בלב הולם, אבל האב אינו מגיב. "עברית, בלתי מספיק. חשבון בלתי מספיק". הלאה: "זימרה: מצויין". פליק, סטירה מצלצלת. הילד בוכה: "אבל, אבא, למה!?! בזימרה דווקא הצטיינתי!" והאב עונה, ועיניו ברקים: "אחרי כאלו ציונים, עוד יש לך חשק לשיר?..." ואנו, אחרי כאלו וידויים, אחרי כזה "על חטא", כזה חשבון נפש, עתירת רחמים ותחנונים, נחוג את זמן שמחתנו?

ושתי תשובות בדבר: אם הילד מתעצל ואף מפריע וגם מזמר ושמה, אכן מגיעה לו הסטירה. שיא התביעה היא: "כי רעתכי - אָז תַעֲלֶזֶי" (ירמיה יא, טו), "כשאתם עוברים עבירה אתם שמחים" (רש"י שם). **רבינו עובדיה ספורנו זצ"ל** מציין, שמשה רבינו עליו השלום לא שבר את הלוחות בשמעו שבני ישראל עשו את העגל. מתי שבר אותם - כשראה את המחולות סביבו, שהם שמחים בו! אבל אם הביא את התעודה בדמעות בעיניו, והבטיח לשנות דרך, הבטיח להתחיל וללמוד ברצינות, והאב קיבל הבטחתו וחתם - או אז ודאי גואה השמחה, ופורצת שירה... **כך גם אנו.** בראש השנה וביום הכיפורים, לא שרנו. "אמרנו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: מפני מה אין ישראל אומרים שירה (הלל) לפניך בראש השנה וביום הכיפורים? אמר להם: אפשר מלך יושב על כיסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה?" אבל כשהאב הרחמן קיבל עתירתנו, וחתם אותנו לחיים טובים, ואמר: מה שהיה היה, מכאן והלאה חשבון חדש, אזי יוצאת בת קול ואומרת: **"לך אכל בשמחה לחמך, ושתה בלב-טוב יינה: כי כבר, רצה האלקים את-מעשיך"** (קהלת ט, ז), כבר נשמעה תפילתכם! אזי מגיע זמן שמחתנו!

ויתכן שיש טעם נוסף לכך, שסוכות הוא זמן שמחתנו. לא פסח, חג הגאולה. לא שבועות, זמן מתן תורתנו. דווקא סוכות. כי בפסח, ביציאת מצרים, היו בישראל מעמדות מעמדות. "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל" (מכילתא השירה ג), היו אדונים והיו שפחות. בשבועות, במתן תורה, היו מעמדות מעמדות: "משה מחיצה לעצמו, ואהרן מחיצה לעצמו, והכהנים מחיצה לעצם". ולשבעים זקנים מחיצה בפני עצמם ולכל יהודי מקומו המוגדר. אבל בימי הדין, עם כל המורא והחרטה, יצאנו גם מורווחים: כולנו היינו "בסירה אחת", **"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם שבטיכם וזקניכם ושטריכם, כל איש ישראל"**. גדול וקטן שם הוא, צדיק ולמדן ובעל בית ועם הארץ. כולם צמו יחדיו, כולם היכו על חטא, כולם העתירו לסליחה. מובן שלא חטאו של שהצדיק כחטאו של הרשע, זה נתבע על מחשבה דקה וזה על מעשה חמור. אבל ככלות הכול, היינו כולנו באגודה אחת. וזו סיבה לשמחה! **זו שמחת חג הסוכות** בו נאמר: **"כל האזרח בישראל ישבו בסכת"**, מלמד שכל ישראל ראויים לישוב בסוכה אחת (סוכה כז:). חג הסוכות, בו נוטלים אנו את ארבעת המינים: האתרוג הרומז לצדיקים המושלמים, התמר הרומז לבעלי תורה, ההדס הרומז לבעלי מצוות, וערבי נחל, הפשוטים. בלא טעם וריח, לא תורה ולא מצוות. ועם כל זאת כולם באגודה אחת (ויקרא רבה ל, יב) - האין זו סיבה לשמוח לפני ה' שבעת ימים! יתן ה', **ואחדות זו תוסיף לשרות בנינו, והשמחה תלווינו תמיד!**

ה"שר שלום" מבעלו היה דורש: "בסכת תשבו שבעת ימים", ראשי תיבות "תשבי". וזאת כדי לרמז כי אליהו התשבי משתתף עימנו במצות סוכה יחד עם כל האושפיזין בכל יום ויום.

ארבעת המינים דומים לאיברי האדם. **האתרוג** דומה ל**לב** שהוא משכן השכל, לרמז שעל האדם לעבוד את בוראו בשכלו. ה**לולב** דומה ל**שירדה**, ללמד שיישר כל גופו לעבודת ה'. ה**הדס** דומה ל**עיניים**, כדי לרמז לשמור את עיניו מכל רע. ו**הערבה** דומה ל**שפתיים**, כדי לרמז לאדם לשים רסן על פיו ולמלמל בשפתותיו רק דברי תפילה וחינוך.

רבי יוסף חיים זוננפלד אמר, ידוע כי בעת הנענועים יש לכוון כנגד **שבעים** אומות העולם. ודבר זה מרומז מסופי התיבות של ארבעת המינים: ל**לולב** (2), **אתרוג** (3), **הדס** (60), **ערבה** (5) ביחד עולה מנינים ל**שבעים**.

אתרג - ראשי תיבות **אל תבואני רגל גאון**. וזאת כדי ללמד את האיש הנוטל אתרוג נאה, לבל יתגאה עם אתרוגו על הבריות אלא יעשה הכל לשם שמים. (הבעל שם טוב הקדוש זיע"א) **אתרוג** (מלא) בגימטריה **שש מאות ועשר**, אם נצרף אליו את שלושת המינים הרי לנו **תרי"ג** נגד כל המצוות שבתורה. (ענף יוסף)

ארבעת המינים שבלולב הם לשמחת צאתם של בני-ישראל מן המדבר, אשר אינו מקום זרע ותאנה וגפן ורימון, ומים אין לשתות. וציווה הקב"ה לזכר זה לקחת את הנאה שבפירות (**תמר**, **לולב**) והטוב שבריהו (**אתרוג**) והיפה שבעלים (**הדס**) והטוב שבעשבים (**ערבה**). המכנה המשותף לארבעת המינים הוא: א. הם שכיחים בארץ וקל להשיגם. ב. הם יפים במראם; ירוקים ורעננים. ג. הם עמידים יותר מכל צמח אחר. כלומר, ביחס לצמחים אחרים יש להם חיי מדף ארוכים. (רמב"ם)

שבון

פעם נכנס רבי נפתלי מרופשיץ אל הסוכה, וראה שם אברך צעיר אחד שהיה רעב מאוד. ואכל את מנתו בלהט, כשהוא שקוע בצלחת ולא שם לב למה שקורה סביבו. לא מצא הדבר חן בעיני הצדיק ואמר לו בקול רם: "אברך! אתה אוכל מחוץ לסוכה!" נבהל האברך, הביט אל התקרה וראה כי הסוכה מסוככת כהלכתה. לפליאתו הסביר לו רבי נפתלי: "אתה לא נמצא בתוך הסוכה, אתה נמצא בתוך הצלחת..."

מושגים ביהדות

בית המקדש הראשון, נבנה בידי שלמה המלך, החל משנת ב'תתקכ"ח במשך שבע שנים, והושלם בראש השנה. בסיומו, שלח שלמה שליחים לכל ישראל להודיע להם על סיום הבנייה ועל חגיגה לכבוד חנוכתו. ויַעַשׂ שְׁלֹמֹה בַעַת הַהִיא אֶת הַחֵג וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהַל גְּדוֹל מְלִבּוֹא חָמַת עַד נַחַל מִצְרַיִם: וַיַּעֲשׂוּ בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֶצְרַת כִּי חִנֹּכַת הַמִּזְבֵּחַ עָשׂוּ שִׁבְעַת יָמִים וְהַחֵג שִׁבְעַת יָמִים: "השמחה נמשכה שבעה ימים ומיד לאחר מכן החלו שבעת ימי סוכות, ולא עשה אותם יחד, כי אין מערבין שמחה בשמחה, אלא נהגו שמחת חינוך לחוד, ושמחת החג לחוד. ולא עוד, אלא שביום הכיפורים שבאותה שנה, שהיה בתוך שבעת ימי חנוכת המקדש, אכלו ושתו, ומפני שדאגו שמה התחייבו כליה ח"ו, יצאה בת קול ואמרה: כולכם מוזמנים לחיי עולם הבא לפי שלא נתכוונתם אלא למצווה. השמחה הסתיימה אפוא בסיום חג הסוכות, ולמחרתו שלח שלמה המלך את כל העם לביתו. בט"ו בתשרי נפטר יעקב אבינו בן 147 שנים ונשאוהו בניו למערת המכפלה שבארץ ישראל.

סיפור השבוע

"בסכת תשבו שבעת ימים" (ויקרא כג, מב)

במשך שהותו של מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בקהיר שבמצרים (לפני 60 שנה), שם שימש כאב בית דין וראש ישיבת "אהבה ואחוה", היה נתון למעקב צמוד של המודיעין המצרי, אשר חששו מאוד מהרב הצעיר שבא מישראל. ידוע שהם אף ביקשו ממנו למסור את שיעוריו בשפה הערבית בלבד, אולם מרן סירב לכך בעקשנות רבה, והודיע כי את התורה הקדושה יש ללמד בדיוק בלשון ובשפה שבה היא נמסרה לעם ישראל. לקראת חג הסוכות, הקים מרן סוכה על גג ביתו. והנה מלבד האושפיזין קדישין הפוקדים את בני ישראל בסוכותיהם, "זכה" מרן לביקור של אורחים בלתי רצויים, היו אלה אנשי המשטרה החשאית, הם דרשו במפגיע ממרן שיפרק את סוכתו לאלתר. חששם היה שהסוכה נועדה לשמש כאות וסימן למטוסי האוייב הציוני... מרן כמובן סירב לדבר. בתוך כך, הם הודיעו למרן כי הסוכה נחשבת למבנה בלתי חוקי, אשר נבנה מבלי האישורים המתאימים, ומכיון שכך, עליו לפרק את הסוכה בתוך שבעה ימים, או שמונה ימים לכל היותר... ובכך התאפשרה הישיבה בסוכה למרן ומשפחתו בכל ימות החג ללא הפרעה מהמצרים.

יוסיף חכמה

אושפיזין בחג סוכות

זכות מיוחדת במינה נפלה בחלקנו בימי חג הסוכות. בשבתנו בסוכה, בצל השכינה, בצל האמונה, באים אל סוכתנו "האושפיזין" שהם האורחים הנעלים רמי המעלה, אבות האומה - שבעת הרועים הנאמנים של עם ישראל, שהם: אברהם אבינו, יצחק אבינו, יעקב אבינו, משה רבנו, אהרון הכהן, יוסף הצדיק ודוד המלך. לפי סדר זה, ראה דבר פלא: ז' באדר שהוא יום פטירתו של משה רבנו, יחול באותו יום בשבוע שבו חל האושפיזין שלו, דהיינו ביום הרביעי של החג. וכן האושפיזין של אהרון הכהן יחול ביום שבו חל יום פטירתו - ראש חודש אב של השנה הקודמת. (התודעה ח"א פב). וכן חג השבועות שהוא יום פטירתו של דוד המלך, יחול באותו יום של האושפיזין שלו - בהושענא רבה. (זיו המנהגים רכה)

רבי לוי-יצחק מברדיצ'וב היה נוהג להזמין אל סוכתו דווקא אנשים פשוטים, מן הדרגה הנחותה ביותר. איתם היה אוכל את סעודות החג, מאזין לדבריהם ומשמיע באוזניהם את דברי-תורתו. היו האנשים תמהים על מנהגו זה. וכי אין הוא יכול למצוא לו חברותא הולמת יותר? פעם שאלוהו לטעם הדבר. **השיב רבי לוי-יצחק על דרך הצחות:** לעתיד לבוא, כשיזמינו את כל הצדיקים ל'סוכת עורו של לוייתן', ארצה גם אני, כמובן, להיכנס לאותה סוכה. ואולם שומרי-הפתח ודאי יעכבו אותי ויאמרו כבעס: חוצפה שכזאת! איך אדם שכמותך מעז להידחק בין צדיקים וגדולי עולם?! אוכל להשיב על כך: גם אנוכי הזמנתי לסוכתי אנשים פשוטים, וכלל לא התביישתי בהם.

מפניני מרן הגר"ע יוסף יצוק"ל

נטילת ארבעת המינים - כשאמרה התורה: **"ולקחתם לכם ביום הראשון"** (ויקרא כג, מ) - הכוונה היא שצריך כל אחד ואחד לקחת בידו ארבע המינים, ולקיים בעצמו את מצוות נטילת לולב. ולכאורה מדוע לא ניתן ארבעת המינים רק בידיו של שליח הציבור, והוא יוציא אותנו ידי חובת המצוה, כמו בשאר מצוות שהחזן יכול להוציא את הציבור ידי חובתם? **אלא ההסבר לזה הוא** כי הדבר דומה לחיילים ההולכים למלחמה, שאי אפשר שרק המפקד יקח רובה וכלי מלחמה, והחיילים עצמם ילכו בידיים ריקות, והלא בוודאי שכל חייל וחייל צריך ליטול נשק בעצמו, וכל החיילים כולם צריכים להיות חמושים בכלי מלחמה כדי להילחם באוייבם. וכך הדבר ממש לגבי הלולב ומיניו, שהוא ככלי נשק להלחם בו נגד השטן, שהרי האמורא רב אחא בר יעקב כאשר היה נוטל לולב, היה אומר: "דין גרא בעיני דשטנא" (סוכה לח.)... כלומר, זה הלולב ומיניו יהיו כחיצים בעיניו של השטן. ולכן כל אחד ואחד צריך שיהיה לו לולב, ולא יסמוך על אחרים שיציאוהו ידי חובה, ויהיו כל ישראל אוחזים ארבעת המינים בידיהם.

גדולי הדור בבחירת ארבעת המינים וְהָיוּ עֵינֵיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֵיךָ" (ישעיהו ל"ב)

הראשון לציון
רבינו אליהו בקשי דורון זצוק"ל

הראשון לציון
רבינו מרדכי אליהו זצוק"ל

הראש"ל צ' מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל יחד
עם הראש"ל צ' רבינו שלמה עמאר שליט"א

חבר מועצת חכמי התורה
הרב שמעון בערני שליט"א

נשיא מועצת חכמי התורה
הרב שלום כהן שליט"א

הראש"ל צ' רבינו יצחק יוסף שליט"א
יחד עם הרב שלמה זביחי רב המוסדות

אמרת השבוע

"גדולה מצוות סוכה, שאדם נכנס לתוכה בכל גופו, ברמ"ח איבריו, ואפילו במגפיו" (רבי שמחה מפשיסחא)

מדור ההלכה על פי הראשון לציון
הגאון מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

עשה לך רב

הלכות ישיבה בסוכה

- א. נאמר בתורה: "בסכת תשבו שבעת ימים" וגו', 'כי בסכות הושבתי את בני ישראל'. והם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמש. וכתב הטור, הטעם שנצטוינו לעשות סוכה בחדש תשרי, ולא בחודש ניסן, שהוא זמן יציאתנו ממצרים, לפי שחודש ניסן הוא בתחילת הקיץ, ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל, ולא הייתה ניכרת עשייתנו שהיא לפי מצות הבורא יתברך, ולכן ציונו השי"ת לעשות הסוכות בחדש השביעי, שהוא תחילת החורף, שהוא זמן הצינה והגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו, ואילו אנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, ובזה יראה לכל שאנו עושים כן בשביל מצות המלך שציוה עלינו לעשותה.
- ב. יש להזהיר את ההמון שישגיחו שלא לעשות סוכה תחת גזוזטרא או מרפסת, אפילו גג המרפסת גבוה הרבה, שסוכה כזאת פסולה בהחלט. אם ירדו גשמים באמצע אכילתו וכיסהו בגג, וכשנפסקו הגשמים סילק את הגג, אין צריך לחזור ולברך לישב בסוכה, דספק ברכות להקל.
- ג. בחג הסוכות ישתדל להדליק הנרות בסוכה, כדי לאכול לאורם. אולם אם קיים חשש שהנרות יגרמו לשריפה בסוכה, ידליקם בביתו במקום שבו מכינים צרכי האוכל, או בחדר השינה.
- ד. נשים פטורות מן הסוכה מהלכה למשה מסיני (סוכה כח:). ואם רצו להחמיר על עצמן ולישב ולאכול בסוכה, יש להן שכר על זה כמי שאינו מצווה ועושה. אך אינן רשאות לברך לישב בסוכה, הואיל ולא נצטוו על כך, ויש בזה חשש ברכה לבטלה. יש נשים שנהגו לברך "שהחיינו" בשעת הדלקת הנרות, אבל נכון יותר שלא יברכו אז שהחיינו, אלא יכוונו לצאת ידי חובת ברכת שהחיינו, כששומעות ברכת שהחיינו הנאמרת בעת הקידוש, ושומע כעונה.
- ה. בקידוש של ליל החג, מברך מעומד בורא פרי הגפן, וברכת הקידוש אשר בחר בנו מכל עם, וברכת לישב בסוכה, ויושב וחותרם בברכת שהחיינו, לפי שברכת שהחיינו חוזרת על קדושת היום, ועל מצות הסוכה. ומצות עשה מן התורה לאכול כזית פת בלילה הראשון של חג הסוכות בסוכה. בכל ימי חג הסוכות, בזמן שיש קידוש, יש לקדש מעומד, ולברך "לישב בסוכה" בסוף הקידוש, ואחר כך יושב וטועם, ובזמן שאין קידוש, כשנכנס לסוכה ועודנו עומד על עמדו, יברך לישב בסוכה מעומד, ואז ישב ויברך המוציא על הפת.
- ו. לכתחלה אין להתפלל בסוכה כאשר יש בית כנסת בעיר, ואפילו אם יש לו מניין, שאין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת.
- ז. האוכל מיני פירות, אפילו אכל מהם שיעור אכילת קבע, מן הדין פטור מן הסוכה. וכן האוכל אורז או בשר או דגים, או גבינה וביצים, מן הדין פטור מן הסוכה. וכן השותה מים או תה או קפה או חלב או מיץ פירות, אפילו יותר מרביעית, פטור מן הסוכה. ובכל אופן שפטור מן הסוכה, אם רצה להחמיר על עצמו ולאכול או לשותה בסוכה, הרי זה משובח ותבוא עליו ברכה, ובלבד שלא יברך לישב בסוכה (כשפטור מן הסוכה), שהיא ספק ברכה לבטלה. ומנהג אחינו האשכנזים אינו כן.

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

עלון חג הסוכות

הפטרה
"הנה יום"
זכריה יד'

ביאת השבת	ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
6:07	6:05	6:05	6:05	6:06
6:57	6:54	6:54	6:55	6:56
7:39	7:35	7:35	7:36	7:37

עלון השבוע מוקדש לזכות הרב ישראל שלמה בן הרב שלום אזולאי הי"ו ולמרת רעייתו שרה בת יפה תחי' ללידה קלה ולכל משפחתם שתתחדש עליהם שנה טובה ומבורכת - אמן

תלמוד תורה לבנים
שיעורי תורה וזמנות לבנות
כלל וכלל מדרש
בגדים תורניים
קידוש החוקים
מכון הנצח ספרים וזקני חב"י יד
הצגה לחזנות החיילים במהלך
עזרת לנזקקים
חידושי רוחניות לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת החיילים
שמעון תודי

לקבלת העלון בדואר - במייל או לתגובות: refael260@gmail.com

הנצחה לזכר יקירכם ותגובות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תפארת רפאל"
המשרד: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260